

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000764

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-02-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ісупова Марія Ігорівна

2. Mariia Isupova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5658-3175

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 191

Назва наукової спеціальності: Архітектура та містобудування

Галузь / галузі знань: архітектура та будівництво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Архітектура та містобудування

Дата захисту: 05-02-2024

Спеціальність за освітою: Дизайн архітектурного середовища

Місце роботи здобувача: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ

47.104.018_3573

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 67.01.09

Тема дисертації:

1. Архітектурно-семантичні трансформації міст Західної України у повоєнну добу (1945–1950-ті рр.)
2. Architectural-semantic transformations of the Western Ukraine cities in the postwar years (1945–1950s)

Реферат:

1. Дисертація присвячена вивченню архітектурних перетворень простору міст Західної України у 1945 - 1950-х рр. та встановленню семантичних аспектів даних трансформацій. У дослідженні виявлено основні принципи трансформації містобудівних ансамблів Рівного, Луцька, Тернополя та Івано-Франківська безпосередньо повоєнних років, здійснено порівняльний, типологічний, стилістичний, композиційний та морфологічний аналіз будівель досліджуваного періоду, визначено особливості системи декорування будівель, встановлено специфіку архітектурних об'єктів 1945- 1950-х рр. У першому розділі «Історіографія, джерельна база та методика дослідження архітектурно - семантичних трансформацій міст Західної України у повоєнну добу (1945-1950 - ті рр.)» здійснено аналіз та систематизацію наукових публікацій, архівних джерел та матеріалів за тематикою дослідження, а також встановлено методологічну базу. У другому розділі

«Просторовий розвиток міст-обласних центрів західної України у 1945-1950-х рр.» здійснено дослідження перетворень Рівного, Луцька, Тернополя та Івано-Франківська на рівні містобудівних структур. Аналізуються втрати, завдані під час Другої світової війни на теренах досліджуваних міст, зміни в етнічному складі населення у зв'язку зі зміщенням кордонів. Встановлюються принципи, згідно яких відбувалося переформатування міських просторів в 1945-1950-х рр. Проводиться аналіз генеральних планів досліджуваних міст, розроблених у 1945-1950-х рр., розглядається процес зміни архітектурних містобудівних акцентів, визначається специфіка візуалізації соціалістичних ідеологем архітектурними засобами та шляхи інтеграції нових доміант - ансамблів центральних площ, у історично сформовану містобудівну структуру. У третьому розділі «Типологія об'єктів та особливості забудови міст 1945-1950-х рр.» встановлюється типологія архітектурних об'єктів, споруджених у містах Рівне, Луцьк, Тернопіль, Івано-Франківськ. Визначаються специфічні композиційно-планувальні риси, загалом характерні для архітектури стилю радянського неоісторизму, та їх втілення в конкретних будівлях на теренах досліджуваних міст. Підрозділ 3.1 «Композиційна та планувальна структура громадських будівель» присвячений дослідженню характерних рис громадських будівель 1945-1950-х рр. - культурно-видовищних закладів, адміністративних будівель, залізничних вокзалів, закладів освіти та ін. Встановлено, що більшість громадських будівель, різноманітних за функціональним призначенням, будувалися за типовими проектами. У підрозділі 3.2 «Характерні риси житлової архітектури» аналізуються особливості житлових будинків. Житлові будівлі 1945-1950-х рр. на теренах досліджуваних міст класифікуються за поверховістю - малоповерхові (1-2 поверхи) та середньої поверховості (3-5 поверхів), рідко - багатоповерхові (більше 5 поверхів); за проектуванням - зведені за індивідуальними проектами та втілення типових проектів; за архітектурним рішенням - «парадні» та «непарадні». У підрозділі 3.3 «Архітектурна морфологія будівель» здійснюється морфологічний аналіз фасадів архітектурних об'єктів досліджуваного періоду. Встановлюються специфічні ознаки, притаманні архітектурним об'єктам 1945-1950-х рр. У четвертому розділі «Семантичні особливості системи архітектурного та скульптурного декорування досліджуваних об'єктів» здійснено дослідження специфіки системи декорування будівель стилю радянського неоісторизму. В підрозділі 4.1 «Композиційна структура систем декорування будівель» встановлено, що поряд з композиційними принципами побудови архітектурних об'ємів, стиль радянського неоісторизму виробив характерну систему декорування будівель. Для більшості радянських міст 1945 - 1950-х рр., в тому числі, досліджуваних міст Західної України, загалом притаманні спільні риси композиційних принципів систем декорування будівель. В підрозділі 4.2 «Типологія і мотиви архітектурного декору» аналізується та класифікується орнаментика будівель 1945-1950-х рр. В архітектурному декорі застосовуються такі типи орнаментів, як стрічковий, розетка, орнаментована вставка. Стрічкові орнаменти зазвичай розміщувалися на пілястрах, фризах; розетки - поодинокі або групою; орнаментовані вставки розміщувалися на площині стіни або доповнювали архітектурні деталі (сандрики, парапети тощо). В системі архітектурного декору активно використовувалися елементи архітектурних стилів, рослинні («народні»), тематичні мотиви. В підрозділі 4.3 «Типологія і мотиви скульптурного декору» аналізуються скульптурні елементи, що використовувалися в архітектурі 1945-1950-х рр., та встановлюються його семантичні аспекти. Скульптурний декор класифіковано за формою - кругла скульптура та рельєф; за мотивами - соцреалістичні та тематичні; об'єкт зображення - людина або група, натюрморт, іноді - анімалістичний скульптурний декор. У висновках представлено узагальнені результати даного дослідження.

2. The dissertation is devoted to the study of Western Ukraine urban and architectural transformations in the 1945-1950s and to the establishment of these transformations semantic aspects. The study reveals the basic principles of Rivne, Lutsk, Ternopil and Ivano-Frankivsk urban ensembles transformation in the postwar years, buildings comparative, typological, stylistic, compositional and morphological analysis of the period under the study, identified features of the building decoration system, established the specifics of 1945-1950s. The first section "Historiography, source base and research methods of architectural - semantic transformations of Western Ukraine cities in the postwar years (1945 - 1950s)" analyzes and systematizes scientific publications, archival sources and materials on the subject of research, as well as the methodological base is established. The second section "Western Ukraine cities - regional centers spatial development in the 1945 - 1950s" devoted to the

study of Rivne, Lutsk, Ternopil and Ivano-Frankivsk transformations at the level of urban structures. The losses caused due to the Second World War in the selected cities, changes in the ethnic composition of the population due to the shift of borders are analyzed. The principles according to which there was a reformatting of urban spaces in the 1945-1950s are established. The general plans of the studied cities developed in the 1945-1950s are analyzed, the process of changing architectural urban accents is considered, the specifics of visualization of socialist ideologues by architectural means and ways of integration of new dominants - ensembles of central squares into a historically formed city are determined. In the third section " Typology of objects and features of urban development in 1945-1950s" a typology of architectural objects built in the cities of Rivne, Lutsk, Ternopil, Ivano-Frankivsk is established. Specific compositional and planning features, generally characteristic of the architecture of the Soviet neohistoricism style, and their embodiment in specific buildings on the territory of the studied cities are determined. Subsection 3.1 "Compositional and planning structure of public buildings" is devoted to the study of the characteristics of public buildings of the 1945-1950s - cultural and entertainment institutions, office buildings, railway stations, 11 educational institutions, etc. It is established that most public buildings, various in functional purpose, were built according to standard designs. In subsection 3.2 "Characteristics of residential architecture" features of apartment houses are analyzed. Residential buildings of the 1945-1950s on the territory of the studied cities are classified by number of storeys - low-rise (1-2 storeys) and medium-storey (3-5 storeys), rarely - multi-storey (more than 5 storeys); by design - built on individual projects, and the implementation of typical projects; according to the architectural solution - "ceremonial" and "nonceremonial". In subsection 3.3 "Buildings architectural morphology" morphological analysis of architectural objects facades of the studied period is provided. Specific features inherent in the architectural objects of the 1945-1950s are established. In the fourth section "Semantic features of architectural and sculptural decoration of the research objects" the specifics of Soviet neo-historicism style buildings decoration system are described. Subsection 4.1 "Compositional structure of building decoration systems" states that along with the compositional principles of construction of architectural volumes, the style of Soviet neo-historicism has developed a characteristic system of building decoration. For the majority of Soviet cities of the 1945-1950s, including the studied cities of Western Ukraine, the common features of the compositional principles of building decoration systems are generally inherent. Subsection 4.2 "Typology and motifs of architectural decor" analyzes and classifies the ornamentation of buildings of the 1945-1950s. In architectural decor, such types of ornaments are used as ribbon, rosette, ornamented insert. Ribbon ornaments were usually placed on pilasters, friezes; sockets - individually or in a group on the plane of the wall, or grouped in a line along the cornice, frieze; ornamented inserts were placed on the plane of the wall or complemented architectural details (sandrics, parapets, etc.). Subsection 4.3 "Typology and motifs of sculptural decor" analyzes the sculptural elements used in the architecture of the 1945-1950s, and establishes its semantic aspects. Sculptural decor is classified by shape - round sculpture and relief; by motives - socialist-realist and thematic; the object of the image is a person or a group, a still life, sometimes an animalistic sculptural decor. The conclusions present the generalized results of this study.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Ісупова, М.І. 2019а. "Система декорування будівель у містах Західної України другої половини 1940-1950-х рр. (на прикладі м.Рівне та м.Луцьк)". Сучасні проблеми архітектури та містобудування 54:93-104.

- 2. ———. 2020a. "Карта будівель радянського неоісторизму м.Рівне". Вісник НУВГП. Серія "Технічні науки" 3 (91):123-135.
- 3. ———. 2023. "Архітектурний образ житлових будинків 1945- 1950-х рр. у містах Західної України (на прикладі Рівного, Луцька, Тернополя та Івано-Франківська)". Вісник НУВГП. Серія "Технічні науки" 2 (102):505- 516.
- 4. Isupova, M.I. 2020b. "Semantic aspects of architectural dominants transformation in Western Ukrainian cities in the second half of the 1940s -1950s". space&FORM, 43:261-68.
- 5. ———. 2020c. "The architectural heritage of the second half of the 1940s - 1950s in the context of humanization processes and urban aesthetic comfort (on the example of Rivne city)". IOP Conference Series: Materials Science and Engineering 907: 012005.
- 6. Ісупова, М. 2020d. "Архітектурний образ шкіл 2-ї половини 1940- х – 1950-х рр. у Рівному та Луцьку". Архітектурна спадщина Волині 7:110- 115.
- 7. ———. 2020e. "Особенности ансамблей городских центров середины 1940-х и начала 1950-х гг. (на примере городов северо-западной Украины и южной Беларуси)". Традиції і сучасні стан культури і мастацтваў: зб. наук. арт. 1:108-110.
- 8. Ісупова, М.І. 2019b. "Специфіка інтеграції будівель другої половини 1940-х – 1950-х рр. в історично сформовану містобудівну структуру (на прикладі м. Рівне)". У Теорія і практика актуальних наукових досліджень, 13-15. Херсон: Видавництво «Молодий вчений».
- 9. ———. 2019c. "Зміна архітектурних домінант у просторі міст Західної України другої половини 1940-х та 1950-х рр". У XV Харківські студентські філософські читання: матеріали міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів, 119-121. Харків: Видавництво ХНУ імені В.Н. Каразіна.
- 10. ———. 2019d. "Містобудівні перетворення другої половини 1940-х – 1950-х рр. у містах – обласних центрах Західної України (на прикладі м.Рівне та м.Луцьк)". У Матеріали і тези Всеукраїнської наукової конференції «Історія архітектури та художні дисципліни у підготовці фахівця-архітектора: значення і перспективи», 90-91. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
- 11. ———. 2019e. "Інтерпретація мотивів народного орнаменту в декорі будівель міст України 2-ї пол. 1940 - 1950-х рр". У Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку: матеріали Міжнародної наук.-практ. конф., 31-32. Рівне.
- 12. ———. 2019f. "Розвиток архітектурно-містобудівного ансамблю центральної частини Івано-Франківська 2-ї пол. 1940-х – 1950-х рр". У Матеріали міжнародної наукової конференції «Освіта, пам'ять, місто. Присвячується пам'яті архітектора Івана Левинського», 169-171. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
- 13. ———. 2020f. "Архітектурна спадщина 2-ї пол. 1940-х – 1950-х рр. в контексті процесів гуманізації та естетичного комфорту міського середовища (на прикладі м.Рівне)". У Тези доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології в архітектурі і дизайні», 49-50. Харків: ХНУБА.
- 14. ———. 2020j. "Типове та індивідуальне архітектурне проектування у другій половині 1940-х-1950-х рр. (на прикладі м. Рівне)". У Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти: у 2 ч, 1:61-63. Рівне: НУВГП.
- 15. Ісупова, М., Михайлишин, О. 2021. "Специфіка будівель культурно-видовищного та дозвіллевого призначення 2-ї пол. 1940-1950-х рр. (на прикладі Рівного, Луцька та Тернополя)". У Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів і здобувачів вищої освіти, 28-30. Рівне: НУВГП.
- 16. ———. 2022a. "Українські мотиви в декорванні фасадів житлових будинків від 1945-го до 2020-х рр. (на прикладі міста Рівне)". У Інновації в архітектурі та дизайні: збірник матеріалів I Міжнар. наук.- практи. конф., 120-22. Київ: НАОМА.
- 17. ———. 2022b. "Житлова архітектура України 1945 - 1950-х рр. (на прикладі м.Рівне та м.Луцьк)". У Стан, проблеми та перспективи розвитку сучасних міст: збірка тез доповідей II міжнародної науково-

практичної конференції, 46-47. Одеса.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0117U007677, 0121U111218

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Михайлишин Ольга Леонідівна

2. Olha Mykhailyshyn

Кваліфікація: д. арх., доц., 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3046-7923

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лінда Світлана Миколаївна

2. Svitlana Linda

Кваліфікація: д. арх., професор, 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6963-6101

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Осиченко Галина Олексіївна
2. Halyna Osychenko

Кваліфікація: д. арх., доц., 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5595-220X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Код за ЄДРПОУ: 02071151

Місцезнаходження: вул. Маршала Бажанова, буд. 17, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Трошкіна Олена Анатоліївна
2. Olena Troshkina

Кваліфікація: к. арх., доц., 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0597-9700

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Потапчук Ірина Володимирівна
2. Iryna Potapchuk

Кваліфікація: к. арх., доц., 18.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1526-4351

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Ричков Петро Анатолійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Ричков Петро Анатолійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бондарева Тетяна Григорівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна